

VOLPONE

De Nieuwe Toneelbibliotheek, Tekst #355
© 1605, Ben Jonson
© 2016, vertaling Dood Paard
© 2016, vertaling gedicht van Daniil Charms,
Robbert-Jan Henkes
Eerste druk 2016

ISBN 978-94-6076-355-7
NUR 307

Niets uit deze uitgave mag worden opgevoerd of
verveelvoudigd zonder schriftelijke toestemming van
Dood Paard en De Nieuwe Toneelbibliotheek

No part of this book may be reproduced in any way
without written permission from Dood Paard and
De Nieuwe Toneelbibliotheek

De Nieuwe Toneelbibliotheek bestaat uit
Anne de Loos
Connie Nijman
Ditte Pelgrom
Redacteur
Czeslaw de Wijs

Typografie en basis lay-out
Connie Nijman
Printwerk
Hollandridderkerk, Ridderkerk

info@denieuwetoneelbibliotheek.nl
Postadres
De Nieuwe Toneelbibliotheek
Willem Beukelsstraat 42
1097 CT Amsterdam

Dit boekje is online te bestellen op:
www.denieuwetoneelbibliotheek.nl

BEN JONSON

VERTALING EN BEWERKING DOOD PAARD

VOLPONE

DE NIEUWE
TONEELBIBLIOTHEEK

Personages

Volpone (*Vos*) – *een edelman uit Venetië*

Mosca (*Vlieg*) – *zijn knecht*

Voltore (*Gier*) – *een advocaat*

Corbaccio (*Raaf*) – *een oude heer*

Bonario – *zijn zoon*

Corvino (*Zwarte Kraai*) – *een koopman*

Celia – *zijn vrouw*

Lady Would-Be – *een Engelse dame*

Nano – *een dwerg*

Androgyno – *een hermafrodiët*

Castrone – *een eunuch*

De rechters van Venetië

PROLOOG

Over hoe papa voor mij een bunzing schoot

Op een avond kwam mijn papa
Kwam mijn pap met grote stappen.
Kwam mijn pap met grote stappen
Stap voor stap naar huis toe stappen.

Mijn papa liep over de weg –
Zag een bunzing bij de heg.
Zag een bunzing bij de heg
En die keek van papa weg.

Papa dacht: 'Een bunzing is
Een mooi beestje, niks mee mis.
Een mooi beestje, niks mee mis,
Als het echt een bunzing is.'

De bunzing zat en keek wat
Keek naar papa op zijn pad.
Keek naar papa op zijn pad
Toen werd hij het zitten zat.

Papa wacht niet langer meer,
Papa haalt zijn schietgeweer,
Papa haalt zijn schietgeweer,
En keert naar de bunzing weer.

De bunzing rent naar de rivier,
De rivier niet ver van hier,

En niet ver achter het dier
Rent papa ook naar de rivier.

Papa rent en hij wordt boos,
Rammelt met zijn kogeldoos,
Rammelt met zijn kogeldoos,
– Niet zo snel jij! – roept hij boos.

Maar de bunzing, staart omhoog,
Vluchtte verder, met een boog.
Bruggen over, met een boog,
Met zijn bunzingstaart omhoog.

Papa haalt de trekker over,
Kopjeduikelt dan hals over
Kopjeduikelt dan hals over
Kop – en buitelt achterover.

Maar zijn schietgeweer gaat af
Donderbust van pief poef paf!
Bulderbast van pief poef paf!
En daarna vliegt de loop eraf.

In een mum staat papa weer
Maar het dier beweegt niet meer
De bunzing ligt en leeft niet meer
Maar met papa gaat het weer

Papa nam de bunzing mee
Mee naar huis nam hij hem mee
Mee naar huis sleept hij hem mee
Sleept hem aan zijn pootje mee

Ik kreeg de bunzing, wat een feest!
Ik maakte snel een speelgoedbeest,
Met zaagsel een groot speelgoedbeest.
Een bunzing krijgen is een feest!

Kijk, hier zie je hem getekend,
Onze bunzing, hij lijkt sprekend,
Ja, niet sprékend, vanzelfsprekend,
Maar uitstekend nagetekend.

AKTE I

Scène I

VOLPONE Dag dag, dag mijn goud:
Mijn altaar, ik wil mijn god zien.
Mosca onthult de schat.
Gezegend, de ziel van de wereld, en die van mij.
De geile aarde smacht minder naar een frisse
lentezon, dan ik naar jou, die elke gloed overtreft.
Mijn goud is een vuur in de nacht; de eerste dag
die in de chaos de duisternis verdreef.
Zoon van de zon, maar feller dan je vader,
laat me je kussen, ik aanbid je samen met alle
relikwieën en heilige schatten in deze tempel.
We noemen de beste eeuw niet voor niets naar jou.
Want jij bent het beste van alles, oneindig beter
dan elke vorm van geluk, dan kinderen, ouders
en vrienden of dan welke utopische dagdroom dan
ook op deze aarde.
Een Venus zo mooi als jij had ontelbaar veel
Cupido's gebaard.
Zo groot is jouw schoonheid en mijn liefde voor jou.
Lieve, heilige Rijkdom, sprakeloze god die mensen
laat spreken.
Bewegingsloze, die de mensheid in beweging brengt.
Prijs van een ziel.
De hel wordt hemel met jou in bezit.
Jij bent Deugd, jij bent Roem en jij bent Eer.

Jij bent alles.

Wie jou kan krijgen wordt edel, moedig, eerlijk,
wijs –

MOSCA En wat hij maar wil.

Geld is zo veel lekkerder dan talent.

VOLPONE Absoluut, mijn lieve Mosca.

Toch geniet ik meer van het slim vergaren van
mijn rijkdom, dan van het blijde bezit, want ik heb
geen gewone manier: geen handel, geen speculatie.
Heb geen aarde om kapot te ploegen, mest geen
beesten voor de slacht; heb geen molens om graan
of mensen te vermalen; heb geen schepen op de
woeste zee; laat geen geld door de bank misbruiken,
noch woeker zelf.

MOSCA Jij knijpt geen oude weduwvrouwmpjes uit.

VOLPONE Precies, Mosca, dat haat ik.

MOSCA En je bent ook niet zo'n boer die hongerig
naar zijn vee staat te staren, zonder een biefstukje
te durven eten, en in plaats daarvan een kommetje
brandnetelsoep leegslurpt.

Of zo'n handelaar, met kisten vol dure zalige wijn,
die zelf zuinigjes een watertje drinkt.

Jij slaapt niet op de harde vloer, terwijl de motten
je zijdezachte matras verorberen.

Jij gebruikt je rijkdom, en durft van die schitterende
berg iets weg te geven, aan mij, je arme toeschouwer,
of aan je dwerg, of je hermafrodiet, je eunuch, of
aan welk lid van je huishoudelijke onderdanen dan
ook.

VOLPONE Hier pak aan, Mosca.

geeft hem geld

Jij spreekt de waarheid.

Als ze jou parasiet noemen zijn ze gewoon jaloers.

Haal mijn dwerg, mijn eunuch en mijn clown,
en laat ze me gek maken.

exit Mosca

Waarom zou ik niet mijn genialiteit etaleren
en niet alles eruit halen wat erin zit,
vrij zijn en al mijn lusten bevredigen?

Scène 2

NANO

Maak plaats voor een blik verse spelers,
die jullie laten weten
Dat hun spel noch laagdrempelig noch
hoogdrempelig toneel mag heten.
En die jullie dus melden dat wat ze dan
ook hebben gerepeteerd
Bij lange na niet veel slechter is dan het
allerslechtste, want het ritme van de
verzen is zo goed als omgekeerd.
Als dit je al verbaast, dit is nog maar het
begin,
Want, hier *wijst op Androgyno* huist de
ziel van Pythagoras in.
De goddelijke goochelaar, wat het
volgende wel zegt:
Zijn ziel (als bij balletje balletje) kwam
namelijk allereerst in Apollo terecht.
En werd toen Aethalides, zoon van
Mercurius, in gepleurd,
Waar het de gave had om zich alles te
herinneren wat er ooit was gebeurd.
Vandaar vloog het verder en transmigreer-
de snel,
Naar goudlokje Euphorbus, die op
schitterende wijze werd gedood in het
spel,
Bij de val van Troje, door de hoorndrager
van Sparta, Menelaos.

Hermotimus was de volgende (staat in mijn
tekst – wat een chaos –)
Naar wie hij ging, waarna we het tijdelijk
moesten missen,
Tot ene Pyrrhus van Delos het leerde vissen.
En vandaar vloog het de Griekse sofist
Pythagoras in.
Vervolgens enterde het een prachtig ding,
Genaamd Aspasia, de hoer; en de volgende
gooi van haar
Was wederom een hoer, ze werd namelijk
een filosoof, vandaar,
Crates de Cynist (en dat is echt).
Sindsdien kwam het in koningen, bedelaars,
boeven, adel en gekken terecht,
Vervolgens een rund en ezel, kameel,
muilezel, geit en das.
En altijd sprak het alsof het de haan tegen
de schoenmaker was.
Maar ik kom hier niet om daarover te praten,
Of over zijn theorie van de verandering te blaten,
Maar wat ik wil weten is welke overgang je
vervolgens hebt ondergaan?

ANDROGYNO

Naar mijn huidige bestaan

NANO

Een clown, een hermafrodiet
En zeg dan eens, lieve schat, welk lichaam
is, na al die veranderingen, je favoriet?

ANDROGYNO

Waar ik nu in zit.

NANO

Vanwege het genot dat je beide seksen bezit

ANDROGYNO

Welnee, dat soort pleziertjes, kan ik wel
weerstaan,
De clown, daar hecht ik waarde aan,
Het enige gezegende schepsel, dat maakt mij
misschien kieskeurig,
Maar al die anderen vond ik nogal treurig.

NANO

Je hebt helemaal gelijk, je lijkt Pythagoras wel.
Dit inzicht gaan we vieren, en wel snel
Met komedie en kunst, Eunuch, beste vent
Ter ere van ons meesterschap en talent!

NANO *lied*

Fools, they are the only nation
Worth men's envy, or admiration;
Free from care, or sorrow-taking,
Themselves, and others merry making;
All they speak, or do, is sterling.
Your Fool, he is your great man's darling,
And your lady's sport, and pleasure:
Tongue and bable are his treasure.
His very face begetteth laughter,
And he speaks truth, free from slaughter;
He's the grace of every feast,
And, sometimes, the chiefest guest;
Hath his trencher, and his stool,
When wit shall wait upon the Fool:
O, who would not be
He, he, he?

VOLPONE Heel heel erg mooi. Vlieg, heb jij dit
verzonnen?

MOSCA Als je het goed vond wel, anders niet.

VOLPONE Ik vond het goed.

MOSCA Dan wel.

*Er wordt geklopt.
exit Nano en Castrone*

MOSCA Het is signor Voltore, de advocaat.

VOLPONE Wegwezen jullie.

*Volpone verkleedt en schminkt zich, geholpen door
Mosca.*

Scène 3

Voltoire bezoekt Volpone en heeft een grote zilveren schaal als geschenk bij zich die hij al fluisterend aanbiedt. Dan volgt fluisterend een gesprek over de erfkwestie.

VOLTORE Ben ik de enige erfgenaam?

MOSCA Ja, de enige, vanochtend bevestigd.

De inkt is nog nat.

VOLTORE Ik ben gelukkig.

En waarom eigenlijk?

MOSCA Hij heeft je carrière altijd bewonderd.

Ik heb hem vaak horen zeggen hoe hij jullie, advocaten, bewondert, omdat jullie alles wat krom is recht praten en wat recht is krom, tot je kelen schor zijn. En alles binnen de wet.

Heel behendig je kont kunnen draaien en keren.

Knopen kunnen leggen en ze zelf weer ontwarren.

Adviezen geven die meerduidelijk zijn.

En geld aannemen van beide partijen.

Dit soort mensen floreert door hun nederigheid.

En wat dat betreft zou hij zich dus gezegend weten met zo'n opofferingsgezinde erfgenaam, zo wijs, zo diepzinnig, met zo'n gespleten tong, zo luid bovendien, die niets inbrengt en niets achterhoudt zonder honorarium. Elk woord van jou is tenslotte goud waard.

Er wordt geklopt.

Kom, vertrek.

En als het geld straks tot je ellebogen komt, als honing waar je niet in kan verdrinken, denk dan

aan mij: Ik ben de beroerdste niet.

VOLTORE Mosca –

MOSCA Wanneer je de inventarislijst krijgt?

Of een kopie van het testament?

Er wordt weer geklopt.

Zo snel mogelijk. Van mij persoonlijk.

En nu wegwezen.

Trek een zakelijk gezicht.

Scène 4

Corbaccio op

MOSCA Signor Corbaccio, je bent meer dan welkom.
*Corbaccio komt met flesje (gif), dat niet wordt
angenomen. Gesmoes. Corbaccio vraagt naar de
zilveren schaal en naar wat Voltore kwam doen.
Geeft een zak goud in de hoop op de erfenis. Mosca
geeft hem uitzicht op de erfenis.*

MOSCA Maar het kan nog beter als je naar me
luistert.

Ga naar huis, schrijf een nieuw testament, met
Volpone als je enige erfgenaam.

CORBACCIO En mijn eigen zoon onterven?

MOSCA Absoluut, want die schijn maakt het
allemaal juist bedrieglijker.

CORBACCIO Ja, het is maar schijn?

MOSCA En stuur dat testament dan naar mij, zodat
ik het Vos kan voorlezen.

Hij moet wel heel dom of afgestompt zijn wil hij
niet uit dankbaarheid of uit gewetensnood jou –

CORBACCIO Tot zijn erfgenaam maken?

MOSCA Precies.

CORBACCIO Dat had ik zelf ook al bedacht.

MOSCA Want jij zal hem ruimschoots overleven.

CORBACCIO Inderdaad.

MOSCA Zo vitaal als je bent.

CORBACCIO Ik vind mijn jeugd weer terug, toch?

MOSCA Inderdaad.

En zo geef je niet alleen jezelf een cadeau –

CORBACCIO – maar krijgt mijn zoon het later

dubbel terug.

MOSCA Precies.

En, vergeet niet dat ik voor je werk.

CORBACCIO Ja, nee, nee, nee, ga daar mee door.

Ik zal een vader voor je zijn.

MOSCA Dat zal Bonario leuk vinden.

CORBACCIO Maar ik moet me haasten.

MOSCA Vlieg je ondergang tegemoet, Raaf.

CORBACCIO Jij bent tenminste eerlijk.

MOSCA Dat is gelogen.

CORBACCIO En –

MOSCA Je bent nog dommer dan je doof bent.

CORBACCIO Ik ga.

exit

VOLPONE Zoveel zorgen, zoveel ziektes,
zoveel angsten kleven er aan ouderdom,
en de dood wordt zo vaak aangeroepen,
omdat dat de enige uitkomst lijkt.
Zwakke ledematen, verweekte hersens
ogen, oren en benen allemaal dood,
voor ze het zelf zijn. Zelfs hun kiezen
waarmee ze moeten kauwen zijn ze kwijt.
Toch noemen ze dit leven.
En hij hier wilde nog länger leven.
Hij voelt zijn jicht en verlamming niet,
doet alsof hij jaren jonger is,
liegt over zijn leeftijd in de ijdele hoop
dat hij met zijn zelfbedrog zijn jeugd
weer terug zal kunnen toveren,
zoals Medea met de vader van Jason deed,
en hij zwelgt zo in die gedachte dat hij denkt
dat hij het lot net zo kan bedriegen als zichzelf.
Maar het is allemaal lucht.

Er wordt geklopt. Volpone gaat snel in bed liggen ('dood'), Mosca werkt zijn schmink bij.

Scène 5

Corvino komt binnen. Denkt dat Volpone dood is. Heeft een parel en een diamant bij zich. Quasi onhoorbaar gesprek over erfkwestie.

CORVINO Wat, ben ik zijn erfgenaam?

MOSCA Toen ik het hem vroeg zei hij steeds: 'signor Corvino, signor Corvino'.

CORVINO Heeft hij kinderen?

MOSCA Bastaards, een paar dozijn, verwekt bij bedelaars, zigeuners, Joden en Arabieren, toen hij dronken was.

Wist je dat niet? Dat is een algemeen bekende fabel. De dwerg, de clown, de eunuch, zijn allemaal van hem.

Hij is de echte vader van deze hele familie, behalve van mij.

Maar hij laat ze niets na.

CORVINO Heel goed, heel goed.

Hij hoort toch niets?

Mosca zegt dat Volpone doof is en half in coma. Ter illustratie schelden ze Volpone uit. Mosca stelt voor hem te laten stikken, Corvino houdt hem tegen. Dan vertrekt Corvino, wil zijn diamant en parel weer meenemen, Mosca belet dat.

MOSCA Dit alles is toch al van jou?

Ik ook, door jou geschapen, jouw creatie.

Dank ik mijn bestaan niet aan jou?

CORVINO Jij bent mijn vriend, mijn kameraad, mijn compagnon, mijn partner.

En ik zal alles wat ik bezit met je delen.

MOSCA Behalve één ding.

CORVINO Wat dan?

MOSCA Je prachtige vrouw.

exit Corvino, gehaast

*Er wordt weer geklopt. Mosca gaat af, Volpone
bekijkt zijn vangst, Mosca weer op.*

VOLPONE Wie is het?

MOSCA De schitterende Lady Would-Be, vrouw van
de Engelse edelman Sir Politic Would-Be
(zo moest ik haar aankondigen).

Ze vraagt hoe je vannacht hebt geslapen en of je
haar kan ontvangen.

VOLPONE Misschien over drie uur, als ik vrolijk en
bezopen ben.

Waarom laten die overmoedige Engelsen hun
vrouwen toch zo slingeren?

MOSCA Die zijn zo lelijk als de nacht.

Als ze nou zo mooi was als Corvino's vrouw –

VOLPONE Is zij echt zo mooi?

MOSCA Een wonder, vlammeende ster van Italië.

Een meisje, nog maar pas een vrouw,
een schoonheid, plukrijp.

Met een huid, witter dan een zwaan, overal.

Dan zilver, sneeuw, lelies. Zachte lippen, die je
eeuwig zou willen kussen.

Haar vlees smelt, als je het beroert, haar bloed gutst.

Ze straalt als goud, is begerlijk als goud.

VOLPONE Waarom wist ik dat niet eerder.

MOSCA Ik heb het zelf gisteren pas ontdekt.

VOLPONE Kan ik haar zien?

MOSCA Onmogelijk.

Ze wordt bewaakt als jouw goud.

Komt nooit buiten, krijgt geen lucht,

behalve bij het raam.

Haar ogen zijn zalig, als zoete druiven of kersen.

En worden constant bekeken.

VOLPONE Ik moet haar zien –

MOSCA Ze wordt bewaakt door tien spionnen.

Het hele personeel houdt elkaar in de gaten en

moet hem verslag uitbrengen als hij komt en gaat.

VOLPONE Ik zal haar zien, al is het maar bij haar
raam.

MOSCA Vermomd?

VOLPONE Oh, da's waar natuurlijk.

Ik moet mijn rol blijven spelen.

We bedenken wel iets.

beiden af

AKTE 2

Scène 2

Podium wordt klaargezet.

VOLPONE Beste mensen, dames en heren, misschien vinden jullie het vreemd, dat ik, Scoto van Mantua, in plaats van op het plein, na acht maanden afwezigheid, hier in dit obscure hoekje te vinden ben.

Ik sta hier omdat ik mij steeds meer erger aan de charlatans, de kwakzalvers, die niets kunnen en nergens verstand van hebben maar toch hun publiek staan te imponeren met hun zelfgecreëerde hypes, hun medicinale wonderspul van Decamarone-zus of Decamarone-zo.

Deze drol-kop-vies-gleuf-scheet-zaad-achtige bedriegers met hun poeders en folders vol glimmend voorverpakte leugens, helpen iedere week tientallen mensen naar de andere wereld, maar hun show must go on.

En ik weet niet hoe, maar deze uitgemergelde genieën, met hun geestelijke constipatie, vinden steeds gretiger aftrek onder de bewust sla-vretende middenklasse die blijkbaar met veel plezier hun – zeg – 17,50 uitgeven aan die rommel, maar niet door hebben dat ze psychisch naar de rand van de afgrond worden geduwd – zo niet erger.

Laat ze maar.

Daarom dames en heren, zal dit toneeltje hierbinnen, ver weg van die schreeuwerige pluchebende, een plek zijn voor plezier en verrukking. Want ik verkoop niets, helemaal niets of eigenlijk iets minder dan niets.

Want wij, ik en mijn vier collega's, kunnen namelijk ons waardevolle spul niet zo snel produceren als van ons afgenomen of verwacht wordt door stedelingen, of provincialen, of geïnteresseerde zakenlui. Ja, zelfs politici – ook zij gebruiken ons wondermiddel voor hun eigen zaak en gezondheid. En terecht. O, gezondheid, gezondheid! Zegen voor de rijkard en rijkdom voor de arme. Je bent onbetaalbaar, en zonder jou valt er in dit leven niets te genieten. Dus hou je hand niet op de knip, lieve mensen, voor iets dat zo essentieel is in een mensenleven –

Als door dit wispelturige klimaat een gure wind je hoofd intrekt, je schouders verkramp, je maag omdraait of welk lichaamsdeel dan ook, wrijf dan met een muntstuk of een stukje goud over de zere plek. En? Helpt dat? Nee, natuurlijk niet! Alleen deze helende zalf, deze zeldzame oplossing, heeft de kracht om die kwaadaardige energie te doen verdwijnen.

Het helpt tegen kramp, verlamming, epilepsie, angstaanvallen, zenuwinstorting, spleen, depressie, levercirrose, psychose, minderwaardigheidscomplex, midlifecrisis, grootheidswaan, pleinvrees, twijfel, moordzucht, geelzucht,

borstknoel, liesbreuk, tennisarm, muisarm, echtbreuk, mythomanie, een stevige griep. Want hier is de dokter, hier is het medicijn. Dit legt uit, dit geneest. Dit geeft weer richting, dit heeft effect. Dit kost je twee mille. Niet meer.

Had ik maar tijd om dieper op onze successen, overal ter wereld, in te gaan.

Hoor ik daar zeggen: 'Voor jou tien anderen...?' Tuurlijk, veel apen imiteren mijn olie, proberen te kopiëren wat er echt en essentieel aan is, geven bakken met geld uit aan apparaten en machines, maar uiteindelijk poef poef poef gaat alles in rook op en is het niets meer dan gebakken lucht. Arme zielenpoten. Ik betreur hun onbeschaamdheid en gebrek aan intelligentie... maar aangeboren stompzinnigheid is ongeneeslijk.

Jullie weten allemaal, lieve mensen, ik heb nooit minder gevraagd dan twee duizend, voor deze pil, deze smartie, maar voor deze ene keer, alleen vandaag, doe ik 'm weg voor duizend... verder ga ik niet, dat zou absoluut beschamend zijn, de bodemprijs, duizend, take-it-or-leave-it... absoluut te weinig, een fractie van de werkelijke waarde. Maar ik geef niet om geld. Ach, fuck geld. Ik ben er voor jullie – en voor jullie alleen hier naartoe gekomen, om de vruchten van mijn werk met jullie te delen.

Smeer jullie stemmen nog eens goed, pak je instrumenten, en bezorg deze verzameling goede mensen wat verrukkelijke afleiding.

Ik ben in een vrolijke stemming, en deel cadeau-tjes uit.

Ik vroeg duizend, en ik heb eerder al duizend gekregen, en tuurlijk jullie zullen me duizend geven, maar ik vraag geen duizend, geen vijf-honderd, geen honderd en zelfs geen dertig. Nee, 17,50 is wat ik vraag. Wacht ik geef korting. Ik doe het voor tien, ik doe het voor vijf... ik doe het voor een stuiver! Lager kan ik niet gaan, waarom niet? Waarom niet gratis? Omdat ik graag een blijk van liefde krijg, zodat ik me niet door jullie afgewezen voel. Knoop daarom een stuiver in je zakdoek, gooi die vrolijk, vrolijk naar me toe. Wie dat het eerst durft krijgt van mij een aandenken met inhoud, meer waard dan goud of zilver bij elkaar.

Celia bij het raam, gooit haar zakdoekslipje naar beneden.

Mevrouw, ik kus je gulle gift. En voor dit elegante impulsieve gebaar van jou aan Scoto van Mantua, geef ik je, behalve mijn speciale olie, nog een exclusief middel met zo'n onschatbare kracht, dat het moment waarop ik het je gaf voor altijd vastgepind zal blijven in je hart.

In dit papiertje zit een poeder, van ontelbare waarde. Toch niet weer die prijs? Wel, dan zou de hele wereld een rijk moeten zijn, dat rijk een museum, dat museum een bank, en die bank je portemonnee, om dit te kunnen kopen.

En ik zal je verklappen: Apollo maakte met dit poeder van Venus een godin en gaf haar de eeuwige jeugd, trok haar rimpels glad, verstevigde haar

tandvlees, vulde haar lippen, verfde haar haar. Venus gaf het door aan Helena, tot het bij de ondergang van Troje helaas verdween, maar gelukkig werd het weer ontdekt door een ijverige student archeologie in één of andere ruïne in Zuid-Oost Azië. Hij schonk de helft aan het Franse hof, waar ze er hun haren mee verven, en de rest heb ik hier...

Scène 3

CORVINO Bloedduivel, schaamteloze hond.
D'r af, nu, kom daar onmiddellijk af.
Ga ergens anders theater maken. Komediant,
vuile Casanova, Don Juan, kom daar af. Mislukte
Romeo. Eraf! Is mijn vrouw soms Desdemona?
Moet je uitgerekend mijn raam misbruiken om je
rommel te etaleren? Uitgerekend mijn raam?
Morgen zal de hele stad me Pantalone noemen.
exit

Scène 4

VOLPONE Ik ben gewond.
MOSCA Waar?
VOLPONE Niet van buiten. Die klappen waren niets.
Nee, die verschrikkelijke Cupido heeft mij geraakt,
en mij in vlam gezet als een verzegend vuur.
Ik overleef het niet, als je me niet helpt, Vlieg.
Mijn lever smeult, ik ga kapot, zonder haar frisse
adem blijft er niets meer van mij over.
MOSCA Had je haar maar nooit gezien.
VOLPONE Was je maar nooit over haar begonnen.
MOSCA Dat is waar, dom van mij, verschrikkelijk
voor jou. Maar ik zie het als mijn plicht om je te
bevrijden van deze marteling.
VOLPONE Is er hoop?
MOSCA Zolang je niet wanhoopt.
VOLPONE Hier spreekt mijn betere ik. Mosca neem
alles wat ik heb, goud, zilver, juwelen, neem ze,
gebruik ze, gebruik mij ook. Maar bevredig mijn
verlangen. Vlieg?
MOSCA Geduld.
VOLPONE Dat heb ik niet.
MOSCA Ik bekroon je begeerte.
VOLPONE Dan heb ik geen spijt van die laatste
verkleedpartij.
MOSCA Als je hem de horens op zet, zeker niet.
VOLPONE Zag je mijn baard en mijn wenkbrauwen
er niet doorheen?
MOSCA Nee joh.
VOLPONE Ik was goed, hè?

MOSCA Had ik maar half het talent als jij. Maar dan wel met een andere epiloog op het eind.

VOLPONE Maar, geloofden ze nou echt dat ik Scoto was?

MOSCA Scoto zelf zou het verschil niet zien.

Ik heb nu geen tijd meer om je op te vrijen, ik vertrek.

En als het me allemaal lukt, dan zou een applausje voor mijn kunsten niet gek zijn.

exeunt

Scène 5

Corvino scheldt, slaat, schopt, beukt Celia achter de coulissen (b.w.v.s.)

CELIA Kalmeer nou een beetje. Ik kon niet weten dat mijn verschijning aan het raam je meer zou verontrusten dan andere keren.

CORVINO O nee? Want je hebt geen boom opgezet met die beruchte geilpeer?

Voor de hele buurt?

Je stond daar weer lekker te acteren, met je zakdoekje, dat hij schijnheilig afleebberde toen hij het ving en ongetwijfeld terug zal sturen met een briefje met daarop tijd, plaats en handeling. Bij je zus, je moeder of je tante.

CELIA Wanneer kom ik daar dan?

Ik ga toch nooit naar buiten, behalve naar de kerk? En dat al zelden –

CORVINO En nou nog minder.

Jouw vroegere inperking was vrijheid vergeleken met mijn nieuwe bewind.

Ten eerste: dat hoerenraam, dat metselen we dicht. Hier trekken we een witte lijn die ik als ik jou was niet zou overschrijden, anders kom je in de meest gruwelijke, pijnlijke hel terecht.

Van voren ga je op slot en nu ik het er toch over heb, voor jou alleen nog maar de achterkant, ik stop je achterin.

Je slaapt daar achter, je loopt daar achter, je kijkt daar achter, al je pleziertjes alleen nog maar daar achter.

En dat allemaal omdat je zo open staat voor alles en iedereen.

Jij dwingt me hiertoe.

geklop

Celia wil vertrekken.

Nee, niet naar het raam, blijf hier – want als je me uitdaagt, hoer, dan vil ik je levend op het plein en geef ik de hele stad een lesje anatomie.

Wegwezen.

exit Celia

Wie is daar godverdomme!

Scène 6

CORVINO Mosca! Laat hem maar binnen, zijn baas is dood.

Toch iets goeds in al deze ellende.

enter Mosca

Welkom Mosca.

Laat me raden.

MOSCA Dat raad je nooit.

CORVINO Niet dood?

MOSCA Ja.

CORVINO Niet hersteld, toch?

MOSCA Ja.

Door die olie van Scoto, meegenomen door Corbaccio en Voltore.

CORVINO Die vuile kwakzalver.

MOSCA Gedruppeld in zijn oren.

CORVINO Pokkenlijer.

MOSCA Toen zijn er vier artsen bijgehaald, voor zijn volledige herstel.

Met ieder een eigen advies. Kruidencompres, gevilde aap op de borst, de derde zou dat met een hond doen, de vierde met olie van wilde kattenhuid.

Tenslotte waren ze het erover eens dat een jonge vrouw het enige redmiddel voor hem was. Sappig en wellustig. In bed.

En nu hebben ze mij (volstrekt tegen mijn zin) hiermee opgezadeld, maar ze zijn allemaal al op zoek. Dus ik dacht ik ga snel bij jou langs voor advies.

CORVINO Een minderjarige hoertje?

MOSCA Nee, die trukendozen faken alles en gaan er met het geld vandoor.

CORVINO Klopt.

MOSCA Nee, het moet een eerlijk iemand zijn.

Heb jij niemand in je familie?

Denk, denk, denk, denk, denk, denk, denk.

faux sortie

De artsen boden al hun dochters aan...

faux sortie

En als hij weer op de been is drukken we hem dood.

faux sortie

En vergeet mij niet.

exit

Scène 7

CORVINO Waar ben je, schat? Mijn Celia? Vrouwtje.

Celia huilend op

Wat een gesnotter.

Kom droog je tranen. Het was maar alsof.

Hee? Ik deed maar alsof, dat geloof je toch niet?

Zo'n uitbarsting voor zoiets kleins is toch niet geloofwaardig?

Kom zeg, ik ben toch niet jaloers?

CELIA Nee?

CORVINO Natuurlijk niet, ook nooit geweest ook niet, nee.

Vind ik zo'n slechte eigenschap.

Als vrouwen iets willen, kun je ze voor geen goud bewaken.

Ze krijgen altijd hun zin.

Ik vertrouw je, dat zul je zien.

En ik zal het je bewijzen:

Kom, geef die oude kraai eens een lekkere kus.

Ga nu en maak je klaar, trek je beste kleren aan, doe je mooiste juwelen om, alles erop en eraan, en kijk een beetje vrolijk.

Die oude Volpone heeft ons uitgenodigd op een klein bescheiden feestje en daar zal blijken dat ik lach om jaloezie.

exeunt

AKTE 3

Scène 1

enter Mosca

MOSCA Ik begin vrees ik verliefd te worden op mijn eigenste ik en mijn edelste delen bloeien helemaal op. Mijn bloed tintelt.
Ik weet niet waarom, maar succes maakt me geil.
Ik zou nu zo uit mijn huid kunnen kruipen, als een slang.
Ik ben zo leep. Zo lenig.
O. Een parasiet is een parel.
Uit de hemel gevallen, niet uit de klei getrokken.
Het lijkt niet ingewikkeld, want iedereen doet het.
Er is niet veel anders in deze wereld, we zijn van nature parasieten en half-parasieten.
Toch bedoel ik niet de oplichters, die de mensen met hun lulpraatjes naaien.
Die de onderbuik bevredigen met cliché's en loze beloftes.
En ook niet de opportunisten, die slikken en zuigen, geld verdienen met hun witte tanden en brave gezichten, iedereen naar de mond praten en likken en vlooiën.
Maar wel over de fijnzinnige, elegante smeerlap, die kan stijgen én dalen, bijna tegelijkertijd, als een pijl.
Die door de lucht schiet, als een flitsende ster.

Vliegt als een zwaluw.
Hier en daar is, boven en onder, en overal tegelijk.
Altijd aanwezig.
Die sneller van gedaante dan van gedachte wisselt.
Het is een kunst die aangeboren is.
Dat leer je niet door hard te zwoegen, je doet het omdat het in je zit.
Dit zijn de ware parasieten, de rest alleen maar grappenmakers, lolneuzen, spuiters.

Scène 2

enter Bonario

MOSCA Ah, Bonario.

Wat ben ik blij dat ik je zie.

BONARIO Dat kan niet waar zijn, Vlieg.

MOSCA Hoezo?

BONARIO Alsjeblieft, ga weg en laat me met rust.

Ik praat niet met jou, mislukte gast!

MOSCA Waarom kijk je op mij neer?

BONARIO Je vraagt erom.

Je bent een miezerig oplichtertje.

MOSCA Oplichtertje?

BONARIO Je houdt je hand op, je slijmt en je steelt.

MOSCA Jezus.

Dat zijn nogal oppervlakkige insinuaties.

Niet alle arme mensen zijn slecht.

Je doet niet eerlijk tegen me.

Je oordeel is misschien rechtvaardig maar jij niet.

Je veroordeelt me zonder me te kennen.

Dat is toch niet menswaardig.

BONARIO Huilt hij?

Dan moet hij wel te vertrouwen zijn.

Sorry, ik was te hard.

MOSCA Het klopt dat ik mijn brood te schielijk eet.

Het klopt dat ik mijn kleren verdien door te dienen omdat ik niet rijk geboren ben.

Maar ik heb nooit iets laags gedaan, nooit vrienden verlinkt, families uiteen gedreven, valse geruchten verspreid, mensen in diskrediet gebracht, maagden ontmaagd, mijn ego bevredigd, en ik zou alles doen

om mensen ervan te overtuigen dat ik een enorme reputatie heb.

BONARIO Dit kan niet gespeeld zijn.

Ik heb je verkeerd ingeschat.

Wat wil je zeggen?

MOSCA Hoewel het misschien ongeloofwaardig klinkt, moet ik het je toch vertellen.

Je vader staat op het punt je te onterven, as we speak.

BONARIO Onmogelijk. Mijn vader zou nooit zoiets tegennatuurlijks doen.

MOSCA Je zal het met eigen ogen kunnen zien. Kom.

Scène 3

VOLPONE Wat blijft Mosca lang weg.

NANO Dat komt mooi uit, de dwerg, de clown en de enuch – allemaal de favoriet van de man met geld – vragen zich af wie van de drie als eerste mag?

CASTRONE Ik zeg ik.

ANDROGYNO Dat zegt de clown ook.

NANO Inderdaad clown. Ik speel jullie beiden van de vloer...

Er wordt geklopt.

VOLPONE Wie is dat?

Mijn bed, weg, zie, kijk:

Geef me snel mijn muts – ga kijken wie het is.

Cupido, laat het Mosca zijn, met goed nieuws.

Volpone op bed, Nano op

NANO Die heerlijke vrouw –

VOLPONE Would-Be – toch?

NANO Inderdaad.

VOLPONE Wat een hel.

Laat haar maar binnen, anders blijft ze eeuwig voor de deur staan.

Ik hoop dat de marteling kort zal zijn.

exit Nano

Ik vrees voor een dubbele hel – dat dit gedrocht mijn lust in die ander verprutst.

Scène 4

LADY WOULD-BE O, mijn God, dit décolleté is niet laag genoeg.

Dit is toch niet laag genoeg uitgesneden.

Moet je kijken wat voor rotzooi ze er van hebben gemaakt.

Ik lijk wel een vogelverschrikker.

Is deze krul soms waar hij hoort te zijn?

Waarom springt hij zo boven de rest uit?

Heel Venetië lacht me uit.

'Een Engelse lady heeft geen verstand van mode.'

Weer zo'n typisch vooroordeel over ons land.

VOLPONE De storm komt mijn richting uit.

LADY WOULD-BE Hoe gaat het met mijn vosjesopje?

VOLPONE Ik kan niet slapen van de herrie.

Ik droomde dat een ongetemde feeks mijn huis binnendrong en het dak er vanaf blies met haar walmende ademstoten.

LADY WOULD-BE Ik had ook een doodenge droom –

VOLPONE Nu komt ze natuurlijk met haar droom.

LADY WOULD-BE Ik dacht altijd dat er een gouden middenweg was, die voor beschaving stond, maar –

VOLPONE Als je echt van me houdt, geen dromen meer, ik tril en zweet er van.

LADY WOULD-BE Een oververhit hart.

Je hebt een mengsel nodig van Sint Janskruid, tarwegras, appelstroop, goudtinctuur, lotuswortel en umeboshi –

VOLPONE Nog een woordenvloed.

LADY WOULD-BE Ik maak een lekker kleimaskertje voor je.

VOLPONE Nee, nee, nee, ik heb geen recepten meer nodig.

LADY WOULD-BE Want ik heb ook een beetje medicijnen gestudeerd.

Maar nu ben ik helemaal into muziek.

Behalve 's ochtends, dan schilder ik twee, drie uur, en ik schrijf en filosofer ook graag. Maar muziek (zoals Plato zegt en Pythagoras volgens mij ook) is de ultieme kunstvorm.

Daarin komt alles samen.

Stem, expressie en mode.

Dat is onze sekse op z'n best.

VOLPONE Plato's tijdgenoot, zei die niet ook:

Het meest ultieme in de vrouw is haar stilte.

LADY WOULD-BE Welke dichter was dat ook

alweer? Petrarca? Tasso? Dante? D'Andrade?

Sagan? Christine Millet? E.L. James? Heleen van Rooyen? Allemaal gelezen.

VOLPONE Leidt dan alles tot mijn vernietiging?

De zon en de zee staan nog eerder samen stil dan die eeuwige tong van haar.

LADY WOULD-BE Luister je wel?

VOLPONE Sorry, mijn hoofd loopt over.

LADY WOULD-BE In zulke gevallen moeten we aan zelfmedicatie doen en te rade gaan bij de filosofie.

VOLPONE O, nee.

LADY WOULD-BE Jawel.

Als je onderpruijk en drift op hol slaan, moet je je verstand gebruiken.

Of ze ombuigen naar minder riskant gebied.

Net als in de politiek. Niets vertroebelt je oordeel

en benevelt je inzicht meer dan fixaties en gestolde ideeën die maar tot één ding worden teruggebracht.

Want deze tunnelvisies infecteren ons hoofd en creëren geestelijke stront die onze organen verstopt, en zoals Plato zegt, de kennis vermoordt.

VOLPONE Ik moet mijn geduld niet verliezen.

LADY WOULD-BE Ik moet hier vaker langskomen, dagelijks, om je beter te maken.

Ik geef je een lekker kusje.

VOLPONE Oh, oh, oh, oh, oh, oh.

Scène 5

enter Mosca

MOSCA Wat bracht ze mee?

VOLPONE Dat maakt niet uit.

Haar afwezigheid is mijn grootste cadeau en is me alles waard, tegen elk verlies.

LADY WOULD-BE Ik breng je meester een kleinigheid, een muts, iets van mezelf –

MOSCA Ah, ik vergeet te zeggen, ik zag je man waar je 'm nooit verwacht.

LADY WOULD-BE Waar?

MOSCA Grappig, als je je nu haast kan je hem nog aanhouden voor hij zijn gondel de rivier oproeit met de meest gehaaide hoer van Venetië.

LADY WOULD-BE 't Is niet waar?

MOSCA Ga zelf kijken, ga, schenk ons je afwezigheid.

Lady Would-Be faux sortie

VOLPONE Mosca, dank voor je snelle list, en dat je mij hebt verlost.

En, en, en? Goed nieuws, mag ik hopen?

LADY WOULD-BE Excuse me.

VOLPONE Nee! Ik krijg een hartaanval.

LADY WOULD-BE Waar stonden ze te roeien?

MOSCA Bij de brug... bij de brug. Rialto.

LADY WOULD-BE Please, leen me je dwerg.

MOSCA Alsjeblieft, neem hem!

Lady Would-Be gaat af.

MOSCA Je hoop, Celia, is als een weelderige bloesem die heerlijk fruit belooft, als het je lukt om haar te laten rijpen.

Blijf in bed, Corbaccio komt eraan met zijn testament. Als hij weer weg is vertel ik je de rest.
VOLPONE Ik leef weer.

Scène 6

Bonario komt op en wordt verstopt achter een gordijn.

Scène 7

Corvino staat opeens voor de deur.

MOSCA Godverdomme, je bent te vroeg,
wat doe je nu?

Ik zou je toch laten halen?

CORVINO Ik was bang dat je het zou vergeten
en die anderen mij voor waren.

MOSCA Zoveel haast om horens opgezet te krijgen?
Blijf hier, ik ben zo terug.

*Mosca gaat naar Bonario, zegt hem dat zijn vader
een half uurtje later komt en stuurt hem naar de
bibliotheek.*

CORVINO Ik meen wat ik zeg.

Ik ben niet gek en niet jaloers. Ga naar hem toe,
en wees gehoorzaam, en wees vrouw.

CELIA Mijn god.

CORVINO Ik zeg het, dus doe het.

Ik heb het je allemaal uitgelegd.

Dat het van de artsen moet, hoe belangrijk het
voor mij is, mijn verplichtingen, bedoelingen, en
het belang van die bedoelingen.

Voor mijn schulden enzo.

Wees trouw, luister naar me en zie het als een
investering.

CELIA En je eer dan?

CORVINO Eer? Wat is dat? Een leeg woord.

Eer, eer. Eer. Peer.

In de natuur bestaat zoiets niet.

Een concept om sukkels te verblinden.

Verliest goud waarde als je het aanraakt?

52

Volpone

En kleding als je er naar kijkt?

Dit is niet anders.

Een versleten stakker, half in coma, half dood.

Aan een infuus. Een stem. Een schim.

Ben je voor hem bang?

CELIA Hij lijkt wel bezeten.

CORVINO En wat je reputatie betreft, ook zo'n
drogreden.

Alsof ik het rond ga bazuinen op de piazza.

Wie komt erachter?

Hij kan geen woord meer uitbrengen en zijn slaaf
heb ik in mijn zak zitten.

Alleen jij dus, tenzij je het van de daken wil
schreeuwen?

CELIA En de hemel? Is die blind of achterlijk?

CORVINO Hè?

CELIA Wees toch gewoon jaloers, dat heeft de
hemel liever.

Anders zullen je zonden je kapot schroeien.

CORVINO Echt waar, als ik dacht dat het een zonde
was, zou ik nooit zo aandringen.

Als ik je zou aanbieden aan een jonge Fransoos, of
hitsige Toscaan die Casanova heeft stukgelezen en
op de plaatjes geilt, die alle hoeken en gaten van
het lustspel kent, een expert in bandeloze sex is,
en dan zou toekijken en hem zou aanmoedigen,
dat zou een zonde zijn.

Maar dit hier is het tegenovergestelde, vroom,
liefdadig, geneeskrachtig, waardoor ik krijg waar
ik recht op heb.

CELIA Hoe kan je zo van gedaante veranderen?

VOLPONE Mosca, mijn eer, mijn trots, lust, streling,
genot. Haal ze.

53

AKTE 3

Corvino sleurt Celia naar het bed van Volpone, zij stribbelt tegen.

MOSCA In het kader van jouw genezing, prostitueert, of eigenlijk, presenteert, Corvino, geheel uit vrije wil, als bewijs van zijn grote liefde voor jou, zijn toegewijde, prachtige vrouw: de parel van Venetië. *Volpone rochelt en stottert dat hij bijna dood is en dat Corvino erfgenaam wordt. Corvino duwt Celia naar Volpone.*

CELIA Vermoord me alsjeblieft. Ik neem vergif in, ik slik gloeiende kolen, alles –

CORVINO Godverdomme!

Ik sleep je aan je haren naar huis.

En roep tegen iedereen dat je een slet bent.

Scheur je mond open tot aan je oren, fileer je neus als een rode poon – daag me niet uit. Ik wil nu oogsten, vies wijf. – Dood!

Ik koop een slaaf, die sla ik dood, en ik bind je levend aan hem vast, ik hang jullie uit het raam, verzin een vreselijke misdaad, die ik in koeienletters in je huid brand; met zwavel en zoutzuur brand ik die in je weerspannige tietten.

Jij laat mijn bloed koken, je vraagt er zelf om.

CELIA Doe met me wat je wil.

CORVINO Wees niet zo obstinaat. Dat verdien ik niet.

Je weet wie het je vraagt, ik smee het je, lieverd.

Lieve schat, je krijgt juwelen, japonnen, jurken, alles wat je maar wil en vraagt – als je hem maar kust.

Of even streelt. Doe het voor mij. Omdat ik je smee.

Voor één keer. Nee? Niet? Dit zal ik onthouden.

Wil je me te schande maken?

Snak je naar mijn ondergang?

MOSCA Luister naar zijn advies.

CORVINO Nee, nee. Hier zat ze op te azen.

Godalle Jezus, dit is vuil. Dit is heel vuil.

En jij bent –

MOSCA Nee, rustig.

CORVINO Een plaag, een onbeheersbaar gezwel.

Hoer, krokodil, met je valse tranen, waar je mee koketteert.

MOSCA Genoeg, genoeg, ze draait wel bij.

CELIA Neem mijn leven met plezier –

CORVINO Dat wordt zijn dood, is dat dan wat je wil?

Eén woordje met hem voor mijn reputatie.

Ze ruïneert me –

MOSCA Je lot ligt nu in haar handen.

Ze is verlegen, snap je.

Als je weg bent, kruipt ze wel uit haar schulp.

Een vrouw kan dat niet met haar man erbij.

Jij gaat, zij blijft.

Celia probeert hem te smeren, Corvino belet dat.

Daarna exeunt Corvino en Mosca

CELIA O, lieve god. Waar naartoe, waar naartoe.

Is de schaamte verdwenen? Dat mannen zo makkelijk jouw eer en die van henzelf te grabbel gooien?

Staat de bron van leven nu gelijk met het laagste van het allerlaagste?

Wordt integriteit verbannen voor geld?

Volpone springt uit zijn bed.

VOLPONE Bij Corvino en dat soort kleinburgerlijke types wel, die nog nooit de hemelse liefde hebben geproefd.

Ik verzeker je Celia,

hij zou je nog verkopen bij de minste kans op winst,
hij zou je nog verkopen zonder kans op winst,
hij zou zelfs zijn plekje in het paradijs verpatsen
aan de eerste de beste sjacheraar.

Verbaasd? Dat ik herrezen ben?

Prijs het wonder van je schoonheid.

Voor jou heb ik al duizenden gedaanten aangenomen,
zoals vanochtend, toen ik als Scoto van Mantua
onder je raam stond.

En ik zou nog een miljoen personages kunnen
aannemen om je liefde te winnen.

Maar hier ben je.

CELIA Meneer.

VOLPONE Nee, niet weggaan.

Laat je niet misleiden door je interpretatie dat ik
bedlegerig ben.

Dat ben ik niet.

Ik ben momenteel zo fris, zo heet, zo fit, zo potent,
als toen ik – in die legendarische vertolking van de
balkonscène – de jonge Romeo speelde en alle
vrouwen aan mijn lippen hingen.

CELIA Mag ik stikken in giftig gas, mag de bliksem
nu dit aanstootgevende gezicht verminken.

VOLPONE Tranen Celia?

Je hebt in plaats van een ordinaire echtgenoot een
waardig minnaar gevonden.

Grijp je kans, discreet en met plezier.

Kijk, dit is waar jij koningin van bent.

Het is geen worst die ik je voorhoud, zoals ik bij
anderen doe.

Jij bent de gelukkige eigenaar.

Een parelsnoer, elke parel zeldzamer dan Antonius
aan Cleopatra gaf, draag het of geef 't weg.

Een robijn.

De diamant, die Lollia Paulina, vrouw van
Caligula, droeg, samen met haar andere geroofde
juwelen, als ze wilde schitteren als een ster aan
het firmament.

Neem, draag of raak 't kwijt.

Met deze oorbel koop ik dit allemaal terug met
heel Venetië erbij.

Dit steentje, meer waard dan het hele vermogen
van een edelman, is niets. We eten het op.

Slaan wij stuk voor de lunch.

Het hoofd van een papegaai,

de tong van een nachtegaal,

de hersenen van een pauw en van een struisvogel,
dat zal ons voedsel zijn.

Zelfs het hart van de Feniks, geroosterd in zijn as.

CELIA Deze verrukkingen brengen anderen
misschien het hoofd op hol.

Mijn onschuld is mijn grootste rijkdom.

Als ik die eenmaal verloren ben, ben ik die ook
echt verloren.

Ik kan hier niet op ingaan.

Als je een geweten hebt –

VOLPONE Preuts geleuter...

Denk na, je zult baden in dauw van rozen.

Mijn dwerg zal dansen, mijn castraat zal zingen.

En mijn hermafrodit voert de Romeinse komedies
op, terwijl wij, al knutselend, de metamorfoses van
Ovidius spelen.

Jij, als Europa en ik als Jupiter,

en dan ik als Mars en jij als Venus,

zo werken wij alle goden af.

Daarna neem ik je in meer moderne varianten,

jij gekleed als geil Frans meisje,
doortastende Toscaanse,
of ondeugende Spaanse volbloed,
als een gewiekste hoer of voor de verandering
als een koele Rus, met snor.
Ik ontmoet je in net zoveel gedaanten,
en onze rollen smelten samen
net als onze lippen
en we kraaien van plezier.

CELIA Als je oren hebt die luisteren, of ogen die
geopend kunnen worden, of een hart dat geraakt,
of wat dan ook, dat een man tot man maakt:
Doe me een genoeg en laat me gaan.
Zo niet, wees genereus en dood me.
Ik ben een mens, ik ben bedrogen door iemand
waar ik het nooit van had verwacht.
Als je geen begrip wil tonen, koel je woede, liever
dan je lust en toon daarmee je mannelijkheid.
Straf, wat jij zo misplaatst mijn schoonheid noemt,
die fout van de natuur.
Vermink mijn gezicht.
Takel het toe.
Maak het stuk.
Sloop het, het verleidde je tot deze dwaling.
Wrijf deze handen in met besmettelijke lepra,
die me opvreet tot op het bot.
Mismaak me en red mijn eer.

VOLPONE Denk je dat ik koud ben,
bevroren en impotent?
En dat ga je zeker overal uitkramen?
Ik had je eerst moeten nemen en dan met je
babbelen.
Hoppetapee.

CELIA Hoppetapee?

Volpone stort zich op Celia.

BONARIO Smerig geil varken, bedrieger!

Laat haar los of ik vermoord je.

Nee, jij wordt niet het offer van mijn blinde wraak,
hier voor dit altaar van stinkend goud.

Laat de rechter maar over jouw lot beslissen.

Kom Celia, we gaan weg uit dit roversnest.

Wees niet bang, ik bescherm je.

Hij krijgt wel waar hij recht op heeft.

Bonario neemt Celia mee.

VOLPONE Laat het dak boven op me vallen en me
met het puin begraven.

Dat dat mijn graf wordt en mijn bescherming.

Ik ben ontmaskerd,

ontzield, ontdaan,

veroordeeld tot de bedelstaf,

tot niets –

Scène 8

Mosca bloedend op

MOSCA Waar kan ik, risee van de mensheid, mijn hersens uit mijn kop slaan?

VOLPONE Mosca, je bloedt!

MOSCA Had hij met zijn zwaard mijn buik maar opengereten tot aan mijn navel, want dan hoefde ik niet te zien hoe mijn leven, mijn hoop, mijn plezier, mijn baas compleet naar de vernieling is door mijn schuld.

VOLPONE Je stort me in het ongeluk.

MOSCA Met mijn stommiteiten.

VOLPONE Je maakt me ziek en ellendig.

MOSCA Mezelf ook.

Je gaat toch niet staan afluisteren.

VOLPONE Wat moeten we doen.

MOSCA Weet ik niet. Als mijn hart deze catastrofe kan goedmaken, snij het eruit.

Hang me alsjeblieft op.

Snij mijn keel open.

Als ik je daarmee kan vergoeden.

We hebben als beesten geleefd,

laten we als beesten sterven.

knock, knock

VOLPONE Kut, wie is dat?

Ze staan al voor de deur om ons op te pakken.

Ik voel het ijzer al sissen op mijn voorhoofd.

Voor eeuwig gebrandmerkt.

MOSCA Naar je bed. We houden het gewoon vol.

Volpone schiet naar z'n bed.

60

Volpone

AKTE 4

Scène 5

Rechters, Celia, Bonario, Mosca, Voltore, Corvino, Corbaccio

Mosca fluistert iedereen in welk scenario er gevolgd wordt.

RECHTER Dit heeft de rechtbank nog nooit meegemaakt.

Zo ongeloofwaardig, zo ridicuul, dat moet wel waar zijn.

Celia is van onbesproken gedrag, dat geldt ook voor Bonario. Hoe onnatuurlijk is het dan dat de vader zo'n zoon onterft.

En de echtgenoot – daar heb ik geen woorden voor, monsterlijk.

Maar die bedrieger, Volpone – dat slaat alles.

Nooit eerder vertoond.

Deze graaizucht en wellust kent zijn weerga niet.

Zijn alle beklagden aanwezig?

Waar is Volpone?

MOSCA Dit is zijn advocaat.

Volpone is te zwak en breekbaar.

RECHTER En wie ben u?

BONARIO Zijn parasiet, zijn slaaf, zijn pooier!

Laat Volpone verschijnen zodat je met eigen ogen getuige bent van zijn ziekelijk bedrog.

61

AKTE 4

VOLTORE Geloof u mij, op mijn eer en geweten,
hij verdraagt de buitenlucht niet.

RECHTER Hoe dan ook, ik wil Volpone zien.

VOLTORE Zoals u wenst, al zal zijn aanblik eerder
medelijden oproepen dan verontwaardiging.
Sta mij toe dat ik zijn plaats of rol inneem.
De waarheid heeft voor ons niets te verbergen.
Ik kan niet wachten om te spreken.

RECHTER Spreek.

VOLTORE Meneer de rechter.

Ik onthul zoveel smeerlapperij, schaamteloosheid
en laag bedrog – nooit eerder door Moeder Natuur
vertoond zonder weerga, Venetië onwaardig – dat
het pijn doet aan je vals voorgelichte oren.

Deze perverse vrouw met haar masker van
onschuld en krokodillentranen,
deze zogenaamde schoonheid,
deze overspelige nymphomane,
gaat al jarenlang vreemd
met deze overspelige geile jongheer.

Dit is geen fabel, maar een feit;
een hete daad op heterdaad,
betraapt door hem,
de argeloze echtgenoot, Corvino,
die het hen vergaf.

En deze ruimhartigheid wordt hier nu aangeklaagd.
De ondankbaren ontvingen zijn genereus gebaar
met verachting.

En uit ongemak en schaamte begonnen zij de
goede man te haten en besmeuren nu zijn naam.
Hier staat een ongelukkig en onschuldig man.
De vader, Corbaccio, hoorde van dit smerige
overspel en nog veel meer ranzigheid.

Het teisterde keer op keer zijn gevoelige oren.
Hierdoor herkende hij in zichzelf de vader niet meer,
en in zijn zoon de zoon niet meer, en kon niet
anders dan hem op staande voet onterven.

RECHTER Wat een vreemde wending.

Bonario gaat door voor hoogst fatsoenlijk.

VOLTORE Des te gevaarlijker is zijn amoraliteit.
Hij verbergt het onder het mom van onschuld.
Maar zoals ik al zei, zijn vader ontferft Bonario –
ik weet niet hoe het hem ter ore kwam –
maar op het moment supreme sluipt die vader-
moordenaar (ik kan 'm niet anders noemen),
samen met zijn minnares heimelijk het huis van
Volpone binnen, die tot erfgenaam gemaakt zou
worden, en wacht op zijn vader.

Met als doel,

ik krijg 't niet over mijn lippen, dat een zoon zijn
vader, en dan ook nog zo'n vader
– zo'n vuile misdaad –
om zijn vader te vermoorden.

Als, godzijdank, de vader niet verschijnt, wat doet
hij dan?

Hij bezint zich niet.

Nee, een misdaad komt nooit alleen.

Een gruweldaad.

Hij sleept de zieke, een hulpbehoevende ouwe
man die al drie jaar in zijn onschuldige bed ligt,
naakt over de vloer en laat hem daar liggen.

Hij verwondt de bediende in zijn gezicht,
pakt die hoer, en werkt haar af.

Niet tegen haar zin trouwens.

En ze beschuldigen Volpone van verkrachting.
Ik vraag je te luisteren naar mijn conclusie.

Bonario beschuldigt Volpone van verkrachting om hem in diskrediet te brengen bij zijn vader, Corbaccio.

Om zijn eigen reputatie te redden, keert hij zich tegen Corvino, aan wie zij, tot hun schaamte, hun leven te danken hebben.

RECHTER Kunt u dat bewijzen?

BONARIO Luister niet naar deze omgekochte tong.

RECHTER Beheers u.

BONARIO Zijn ziel is te koop. Voor een paar centen meer pleit hij tegen de Schepper.

RECHTER U laat u gaan.

VOLTORE Nee nee, laat hem begaan, verwacht geen mededogen van iemand die meedogenloos is tegen zijn vader.

RECHTER Maar heeft u bewijs?

CELIA Was ik maar nooit geboren.

VOLTORE Corbaccio.

RECHTER Wie is dat?

VOLTORE De vader.

RECHTER U wordt gehoord.

CORBACCIO Vermoord, alweer?

RECHTER Nee, gehoord.

CORBACCIO Ik zeg niets.

Ik stop nog liever mijn mond vol aarde.

Mijn hart walgt van zijn bestaan,
ik ken hem niet.

RECHTER Waarom?

CORBACCIO Misgeboorte, een afwijking van de natuur, niet verwekt door mij.

BONARIO Ik herken je niet.

CORBACCIO Ik ken jou niet, ik hoor je niet, jij miskraam, zwijn, geit, wolf, vadermoordenaar.

BONARIO Ik laat liever mijn onschuld belasteren dan dat ik in opstand kom tegen mijn vader.

VOLTORE Corvino.

RECHTER Wie is hij?

VOLTORE De bedrogen echtgenoot.

CORVINO Deze vrouw is een hoer.

Geil beest, erger dan een patrijs.

RECHTER Ho ho.

CORVINO Neukt als een pony.

RECHTER Respecteer het gerecht.

CORVINO Ik zou uw oren graag ontzien.

Maar als u mij toestaat:

Ik zag haar vastgelijmd aan die beuk,
die eik, die fraaigekapte boomstam.

Mijn horens zijn het bewijs,
en bevestigen het verhaal.

MOSCA Perfect.

CORVINO Ik maak mezelf toch niet belachelijk?

MOSCA Nee, ben je gek.

CORVINO Ik hoop dat zij regelrecht naar de verdoemenis gaat.

Er bestaat geen grotere hel dan een hoer.

Celia valt flauw.

CORVINO Tuurlijk! Mooi gespeeld! Alweer!

RECHTER Geef haar lucht.

Wat heeft u te zeggen?

MOSCA Mijn wonden spreken voor me,
opgelopen toen ik Volpone wilde beschermen tegen die vadermoordenaar en die strak geregisseerde dame, die op bevel haar verkrachting stond te faken.

BONARIO Wat een schaamteloos verhaal.

RECHTER U heeft al gesproken, nu mogen zij.

Het stinkt hier naar bedrog.

Deze vrouw heeft teveel gezichten.

VOLTORE Ze is een geile professionele hoer.

CORVINO Onverzadigbare harige muts.

VOLTORE Laat je niet gek maken door haar hysterie.

Vandaag lebberde ze nog een argeloze Engelse gentleman af.

Deze man zag ze bezig in een gondel.

MOSCA En dit is Lady Would-Be, de vrouw die ze achterna ging om die arme man te redden.

Scène 6

LADY Daar is ze!

Af! Jij vuile verklede snol, met je hyena-tranen.

Hoe durf jij mij nog in de ogen te kijken, slettebak.

Met de excuses voor de rechtbank.

Het is niet mijn bedoeling mijn eer
of die van de vrouw naar beneden te halen.

RECHTER En jullie kant van de zaak?

BONARIO Ons geweten.

CELIA En onschuld, de hemel staat ons bij.

RECHTER Daar kan ik geen chocola van maken.

BONARIO Nee, hier niet.

Waar het geschreeuw en de meerderheid de
doorslag geven.

RECHTER Dat is een belediging.

*Volpone wordt binnen gebracht als krachteloze
hulpbehoevende; impotent tot op het bot.*

VOLTORE Hier komt ons bewijs op.

Onomstotelijk.

Laat hun tong verstommen.

Kijk, hier is de verkrachter,

de Casanova,

de grote bedrieger,

de Player,

het neukdiertje.

Zie je het voor je deze heupen die onophoudelijk

tekeer gaan op kletsende dijen?

Kijk die handen, zijn die niet gemaakt om lekker
te foezelen aan damestietjes.

Misschien veinst hij 't wel.

BONARIO Inderdaad!

VOLTORE Zullen we hem folteren?

BONARIO Leg hem het vuur aan de schenen.

VOLTORE Bewerk hem met gloeiend ijzer op de pijnbank.

Vierendeel hem!

Ik heb gehoord dat dat de jicht verlicht.

Help hem van die ziekte af, doe hem die gunst.

Ik verzeker je, hij zal daarna nog net zoveel ziektes hebben als jij sletten en jij pikken op poten.

Als dit soort wandaden, infaam en abject, dit exorbitante gedrag wordt getolereerd, is een mens dan nog zeker van zijn goede naam, van zijn leven, als je zo vals beschuldigd kunt worden?

Wie van ons is dan nog veilig?

Heeft hun verhaal ook maar iets met de werkelijkheid te maken?

Zelfs de slechtste neus ruikt hier boze laster en laag bedrog.

Zorg voor deze goede man die bedreigd wordt door hun fabels.

En wat hen betreft, concludeer ik:

Als slechte mensen, heet en geil, opgehitst door lust, steeds verder afglijden, wordt verdorvenheid de nieuwe vanzelfsprekendheid.

RECHTER Sluit die wangedrochten op. Ieder apart.

Celia en Bonario gaan af (en worden inderdaad ieder apart afgevoerd).

RECHTER Breng Volpone voorzichtig naar huis.

Onze goedgelovigheid deed hem onrecht.

Volpone gaat af.

RECHTER U heeft ons een gunst bewezen met deze onthulling.

De strafmaat wordt vanavond bekend gemaakt.

De rechter gaat af.

VOLTORE Was ik goed?

MOSCA Fantastisch!

Wat een tong, van goud.

Had ik zo'n tong, ik zou je erfgenaam maken van de hele stad.

Alles is van jou –

Volpore af

MOSCA Inclusief de duivel, vuile advocaat.

Corvino! Die bedrogen echtgenoot was echt goed gespeeld.

CORVINO Ja, nou is het haar schuld.

MOSCA Ja, nou is het haar schuld.

CORVINO Ik ben nog steeds bang voor die advocaat.

MOSCA Nee, joh.

Corvino af

AKTE 5

Scène 1

VOLPONE De crisis is bezworen
en ik ben er nog steeds.
Ik had nooit problemen met mijn rol, tot daarnet.
Hier binnen gaat het prima, maar in het openbaar,
voor het grote publiek moet ik opletten.
Ik mag echt niet rechtop lopen.
Mijn linkerbeen schoot in een kramp
en ik dacht dat ik op slag verlamd was.
Ik moet positief blijven. Als ik dit soort angsten
toelaat, krijg ik zeker een kwaadaardige ziekte.
Geef me een goed glas wijn om dit gevoel uit mijn
hart te verjagen.

Hmm, hmm, hmm. *drinkt*

MOSCA Maar nu stoppen we.

Dit was ons meesterwerk.

VOLPONE Het is al bijna weg. Ik kom er wel
overheen. *drinkt nog eens*

Ik leef, het bloed stroomt weer.

Je was heel goed, Mosca.

MOSCA Ik vind wel dat je advocaat, die zich zo
uitgesloofd heeft, het verdient om eens heel
rijkelijk bedrogen te worden.

VOLPONE Absoluut, helemaal mee eens.

Tijd voor hun laatste dans?

MOSCA Zoals je wilt.

enter Castrone en Nano

VOLPONE Ga de straat op en zeg dat ik dood ben.

Doe het geloofwaardig en toon je verdriet.

Zeg dat alle laster me teveel is geworden.

exeunt Castrone en Nano

tegen Mosca Pak het testament, dan zet ik je naam eronder.

Scène 3

VOLTORE Wat hoor ik nou?

MOSCA Perzische tapijten, negen –

VOLTORE Waar is het testament?

Laat het me ondertussen even lezen.

MOSCA Twee sets beddengoed,
met zilverborduur –

Corbaccio wordt binnen gereden

CORBACCIO Hier ben ik.

VOLTORE Die komt moeilijk doen.

MOSCA Met goudstiksel, nog eens twee –
enter Corvino

CORVINO Is het zover, Mosca?

Volpone piept door een soort gordijnachtig iets.

Wat doet de advocaat hier?

En die Corbaccio?

CORBACCIO Wat doen zij hier?

MOSCA Acht kisten met linnengoed –

CORVINO Mosca, het testament. Dan laat ik het ze zien, zodat ze oprotten.

MOSCA Zes kisten met kant, vier met damast –
Daar. wijst op een stapeltje papieren

CORBACCIO Is dat het testament?

MOSCA Donzen dekbedden, rolkussens –
tien hemelbedgordijnen –

VOLTORE Mosca erfgenaam?

CORBACCIO Wat zeg je? –

MOSCA Twee kastjes van ebbenhout –

CORVINO Hou je ons voor de gek?

MOSCA – ik heb het zo druk, ongelooflijk,

een vermogen in mijn schoot geworpen.

Oei, niet mijn smaak – een zoutvaatje van agaat.

CORVINO Is dit alles wat er van mijn hoop over is?

Alsjeblieft Mosca, een woordje.

MOSCA Waarom blijf je hier nog eigenlijk, ezel?

Jij bent wel het meest exemplarisch van iedereen.

Deze parel was van jou, zeg je? Klopt. En deze
diamant?

Ik ontken het niet, en toch bedankt.

Verder nog iets?

Het leukste van alles is: Je bent een hoorndrager
zonder bedrogen te zijn.

Ga naar huis en word ook maar depressief, of gek.
exit Corvino

VOLTORE Heel goed, hij bedriegt ze allemaal voor
mij.

CORBACCIO Mosca erfgenaam?

Ik ben misleid en bedrogen door een parasiet.

Valse slet.

MOSCA Ja, joh.

Hou je mond maar, anders trek ik dat laatste
tandje er ook uit.

Ben jij niet die vieze hebberige driepoot, die me
wilde inhuren om mijn baas te vergiften? Toch?

En die vandaag zijn zoon ontferde? Meined pleegde?

Ga naar huis, sterf en rot weg.

Als je ook maar één letter uitkrast, vertel ik alles.

Vertrek, laat je weggrijden, ga, ga en rot weg.

exit Corbaccio

VOLTORE Dat hou je goed vol, beste Mosca.

MOSCA Pardon?

VOLTORE Echt waar.

MOSCA Een tafel van lavasteen – waarom val je me

in godsnaam zo lastig.

VOLTORE Hou nou maar op, ze zijn weg.

MOSCA Wie ben jij? Hè?

O, het spijt me, genie.

Echt waar, ik vind het heel erg voor je, maar het is
mij ook allemaal in de schoot geworpen. Ik zou
bijna wensen dat het niet gebeurd was, maar de
wil van de dode moet worden gerespecteerd.

Mocht ik nog rechtszaken hebben – wat ik niet
hoop, want het gaat allemaal zo lekker nu – dan
roep ik direct jouw agressieve hulp in – uiteraard
niet zonder betaling van het gebruikelijke
uurtarief. Beste man, nog bedankt voor de schaal.

Oei, je ziet er wat geconstipeerd uit. Ga lekker naar
huis en trakteer jezelf op een stevige darmspoeling.

Voltore af

VOLPONE Zeg dat hij ook wat pruimen eet!

Hmm, laat me je knuffelen, lekker boefje van me.

Ik zou je in Venus willen omtoveren –

Mosca, doe maar snel mijn dure kleren aan en ga
de straat op. Laat je zien en kwel ze maar wat meer.
Dit plot moeten we nog verder uitwerken.

Dit feestje wil niemand missen, toch?

MOSCA Zij zeker niet.

Ik weet iets passends.

VOLPONE Vertel.

MOSCA Je moet je verkleden zodat je ze verder kan
treiteren in de rechtbank.

Ik weet iets passends. Hier, de kleren van een
gerechtsdienaar.

Volpone verkleedt zich als gerechtsdienaar,

Mosca als edelman.

exit Volpone

MOSCA En nu spelen we vossenjacht.

Nu heb ik de sleutel en alles in handen.

Hij moet zo nodig dood zijn voor het zover is.

Ik wil zijn graf of zijn goud.

Ik ben zijn erfgenaam.

Dit is de prijs die hij betaalt voor dit laatste

pleziertje. Gevangen in zijn eigen vossenhol.

Scène 10

enter rechter, griffier, gerechtsdienaren (inclusief Volpone), Bonario, Celia, Corbaccio, Corvino, Voltore

RECHTER 1 Leid de beklaagden naar voren voor de uitspraak.

VOLTORE Nog een woordje alstublieft.

Ik weet niet tot wie ik me eerst moet richten, tot jullie rechters, of deze onschuldigen, die ik allebei heb bedrogen. Mijn excessieve hebzucht –

CORVINO Hij is bezeten.

tegen Corbaccio Aan ons plan vasthouden:

Alleen schaamteloosheid kan ons nu helpen.

VOLTORE Ik ben niet gek geworden, edelachtbaren, maar het is mijn geweten – mijn geweten, beste mensen – dat mij nu dwingt de waarheid te spreken. Die parasiet, die misdadiger is de aanstichter van alles.

RECHTER 2 Waar is die misdadiger? Haal hem hierheen.

CORVINO Edelachtbaren, deze man is in de war, dat heeft hij zelf gezegd, want hij hoopte op de erfenis van de oude Volpone, die inmiddels dood is –

RECHTER 3 Is Volpone dood?

CORVINO Pas dood, edelwaarden –

VOLTORE Wilt u zich verwaardigen deze papieren te bekijken en ze te bestuderen? *geeft papieren aan de rechters*

Ik twijfel er niet aan dat ze de waarheid aan het licht brengen.

CORBACCIO Die advocaat is een crimineel, hij liegt –
RECHTER 1 Leg uit.

CORBACCIO En die parasiet ook.

CORVINO Het is overduidelijk, heren, dat hij
bezeten is.

RECHTER 2 *bestudeert de papieren van Voltore*

Hij zegt dat deze jongeman onrecht aangedaan
werd en dat deze jonge vrouw daarheen werd
gebracht onder dwang van haar echtgenoot,
en er werd achtergelaten.

Maar dat Volpone haar aangerand zou hebben,
vindt hij volstrekt ondenkbaar, gezien zijn zwakte.

CORVINO Edelachtbaren, hij is bezeten.

Ik zeg het nog een keer, bezeten.

VOLPONE *fluistert tegen de advocaat Voltore*

Luister, de parasiet vertelde me dat zijn baas nog
leeft. Dat jij nog steeds de erfgenaam bent. Je hoop
blijft onveranderd. Het was gewoon een spel –

VOLTORE Hoezo?

VOLPONE Om te zien of je overeind bleef en om je
liefde te testen.

VOLTORE Weet je zeker dat hij leeft?

VOLPONE Leef ik?

VOLTORE O, ik was te impulsief.

VOLPONE Je kan het nog goed maken.

Iedereen roept dat je bezeten bent; stort neer
en doe alsof. Ik speel wel even mee voor de
geloofwaardigheid.

Voltore valt.

God zegen deze man.

tegen Voltore Hou je adem in, zodat je rood aanloopt.
Kijk, kijk, kijk, kijk!

Hij kotst kromme spijkers. Zijn ogen zijn gefixeerd

als een dode haas bij de poelier. Zijn mond trekt
heen en weer. Zie je, nu zit het in zijn buik.

CORVINO De duivel.

VOLPONE Nu in zijn keel.

CORVINO Duidelijk.

VOLPONE Het wil eruit, het wil eruit. Kijk, daar
vliegt het.

In de vorm van een blauwe pad met vleermuis-
vleugels.

Zie je het niet?

VOLPONE Kijk. Hij komt weer tot zichzelf.

VOLTORE Waar ben ik?

VOLPONE Goed nieuws, het ergste is achter de rug.
Het is uitgedreven.

RECHTER 1 Laat hem de papieren zien.

Herken je dit?

VOLPONE Ontkennen. Zweer dat je het niet kent.

VOLTORE Ja, ik ken het heel goed, ik heb het zelf
geschreven. Maar de inhoud is gelogen.

BONARIO Dit is bedrog.

RECHTER 2 Wat een puinhoop.

Dan is die Mosca dus niet schuldig?

VOLTORE Net zomin als Volpone.

RECHTER 3 Maar die is dood?

VOLTORE Nee, die leeft –

RECHTER 1 Hoezo leeft?

VOLTORE Leeft.

VOLPONE Het wordt hier steeds ingewikkelder.

RECHTER 3 Jij zei dat hij dood was.

VOLTORE Nee, nooit.

RECHTER 2 *tegen Corvino* Jij zei het!

CORVINO Dat heb ik gehoord.

enter Mosca

RECHTER 4 Hier komt de goede man, laat Mosca er door.

RECHTER 3 Een mooie man. En als Volpone dood is, een perfecte match voor mijn dochter.

VOLPONE Mosca, ik ging bijna ten onder, die advocaat verraadde alles.

Maar het is hersteld en alles loopt weer op rolletjes – beaam dat ik leef.

MOSCA Wat is dit voor vervelende kerel. Meest edelachtbaren, ik had graag eerder gehoor gegeven aan jullie oproep, ware het niet dat ik verplichtingen elders had ten aanzien van de teraardebestelling van mijn dierbare baas –

VOLPONE Mosca!

MOSCA Die ik een uitvaart wil geven die bij zijn rang en status past –

VOLPONE Ja, naai me maar waar ik bij sta.

RECHTER 3 Stil daar.

Nog complexer.

MOSCA *tegen Volpone* Geef me de helft.

VOLPONE Ik ga nog liever dood.

MOSCA Dat zou ik niet zeggen als ik jou was.

RECHTER 1 Haal de advocaat.

Heb jij niet bevestigd dat Volpone in leven is?

VOLPONE Ja, Volpone leeft.

Dat heeft deze man me verteld.

tegen Mosca Oké, je krijgt de helft.

MOSCA Kent iemand dit bezopen figuur? Ik heb die kop niet eerder gezien.

tegen Volpone Nu kan ik het helaas niet meer doen voor die prijs.

VOLPONE Nee?

RECHTER 1 *tegen Voltore* Wat heb jij te zeggen.

VOLTORE De gerechtsdienaar vertelde het me.

VOLPONE Klopt, en ik zweer op mijn eigen leven dat hij leeft, dat heeft dit schepsel me gezegd.

MOSCA Alleredelachtbaarste heren, als dit soort valse beschuldigingen tegen mij wordt getolereerd, dan heb ik niets meer te zeggen.

Ik hoop dat jullie me niet hiervoor hebben laten komen.

RECHTER 4 *wijst op Volpone* Voer hem weg.

VOLPONE *tegen Mosca* Mosca. Bedrieg je me? Verraad je me?

RECHTER 4 En leer hem zich te gedragen zoals dat hoort tegenover een persoon met zo'n status.

Functionarissen beginnen Volpone weg te dragen.

MOSCA Mijn nederige dank, edelachtbaren.

VOLPONE En alles verliezen wat ik heb? Ik moet snel zijn. De vos komt weer tevoorschijn. *doet zijn vermomming af*

MOSCA Baas.

VOLPONE Ik trek je mee in mijn val.

Je lijkt je niet omhoog met mijn kapitaal.

MOSCA Wat, baas!

VOLPONE Ik ben Volpone en dit is mijn slaafje.

Dit is een slaaf van zichzelf,

dit een inhalige gek,

dit een misvormde pooier.

En omdat we hier allemaal een vonnis van u verwachten – we zijn reuze benieuwd – hou ik het kort.

CORVINO Als ik even mag, edelachtbaren –

RECHTER 2 Wat een wonder, het touw is uit de knoop.

RECHTER 4 Duidelijker kan niet.

RECHTER 3 Groter bewijs van hun onschuld bestaat niet.

RECHTER 1 Bonario en Celia zijn vrij.

Parasiet, jij bent blijkbaar de bedenker, zo niet regisseur, van al deze perverse gedaanteverwisselingen. En nu beledig je ook nog de rechtbank met je onbeschofte gedrag en misbruik je als proleet de status van een Venetiaanse edelman. Hiervoor luidt de strafmaat: eerst zweepslagen, daarna levenslang galeislaaf.

Volpone, vanwege je afkomst kan je niet hetzelfde vonnis ondergaan.

Ons oordeel luidt, dat al je vermogen onmiddellijk zal worden overgedragen aan het centrum voor chronische geslachtsziekten. En, omdat het merendeel werd verkregen door middel van misleiding, het veinzen van artritis, reuma, verlamming en dergelijke aandoeningen, moet je plat liggen in je cel, vastgeketend met boeien, tot je daadwerkelijk doodziek en verlamd bent.

Verwijder hem.

Voltore, om de schande die je jouw ambtgenoten hebt bezorgd, word je geschrapt uit het tableau en verbannen uit ons rijk.

Breng Corbaccio dichterbij.

We maken al je bezit over aan je zoon. En sluiten je op in het klooster van San Spiritu. Omdat je niet in staat bent geweest goed te leven, zal je leren goed te sterven.

Corvino, jij zal je huis uitgeroeid worden, Venetië rondgevaren, door het Canal Grande en een muts op je hoofd met lange, witte ezelsoren, in plaats van horens. En in dat kostuum moet je naar de

schandpaal lopen met een papier op je borst, met daarop de tekst: Ik wil bekogeld worden met rotte vis. En als straf voor de misdaden die je je vrouw hebt aangedaan, zal je haar naar haar vader sturen, met een driedubbele bruidsschat.

Dit zijn al jullie vonnissen.

Diefstal schrokt alles op, tot het obees wordt, en dan begint leeg te bloeden.

exeunt

enter Volpone als manneke

VOLPONE

De saus van een toneelstuk is het applaus.

Hoewel de vos is veroordeeld door de paus,
Hoopt hij toch dat hij geen straf hoeft te ondergaan
Voor wat hij u allemaal heeft aangedaan.

Mocht dat wel zo zijn, jouw hem uit,
hier staat hij naakt en bloot.

Zo niet, wel thuis, en klap uw handen rood.

Volpone ging in deze bewerking van Dood Paard in première op 29 oktober 2016 in theater Frascati in Amsterdam

Gespeeld door Kuno Bakker, Gillis Biesheuvel, Lotte Dunselman, Jorn Heijdenrijk en Manja Topper

www.doodpaard.nl

De proloog, het gedicht van Daniël Charms
Over hoe papa voor mij een bunzing schoot komt uit:
Bij mij op de maan, een keuze uit de Russische kindergedichten vanaf de zeventiende eeuw,
vertaald en toegelicht door Robbert-Jan Henkes,
uitgegeven door Van Oorschot (2016) en is te vinden
op blz. 432-433

Ben Jonson (1572-1637) was een toneelschrijver, dichter en acteur uit de Engelse Renaissance. Als tijdgenoot van William Shakespeare is hij vooral bekend om zijn satirische toneelstukken. *Volpone*, *The Alchemist*, en *Bartholomew Fair* worden beschouwd als zijn beste werken. Daarnaast wordt hij ook geroemd om zijn lyrische poëzie. Er wordt beweerd dat Shakespeare in een van Jonsons vroege stukken speelde: *Every Man in his Humour*

Werk

Every Man in his Humour – 1598
Every Man out of his Humour – 1599
Cynthia's Revels – 1600
The Poetaster – 1601
Sejanus – 1603
Volpone – 1605
Epicoene or The Silent Woman – 1609
The Alchemist – 1610
Catiline – 1611
Bartholomew Fair – 1614
The Devil is an Ass – 1616
The Staple of News – 1625
The New Inn – 1629
The Magnetic Lady – 1632
A Tale of a Tub – 1633
The Sad Shepherd – onvoltooid

- # 355 Ben Jonson
Volpone (vertaling/bewerking Dood Paard)
- # 353 Federico García Lorca
Doña Rosita (vertaling Barber van de Pol)
- # 352 Bruno Mistiaen
Die ster draag ik niet
- # 351 Joeri Vos
De Lankmoedigen
- # 350 Herman Heijermans
Het pantser
- # 349 Peter Verburgt
Ik in het blauw
- # 348 Anna Carlier
KRUIN
- # 347 Nico Boon
De vraag is niet: of, maar: wanneer
- # 346 Aaf Brandt Corstius
Een flinke linkse vrouw
- # 345 Herman van Baar
De Witt of Oranje
- # 344 Kör, van Marissing, Struyf, Vanhauwaert, de Wit
STÜCKschreiben 2016 (DE)
- # 343 Kör, van Marissing, Struyf, Vanhauwaert, de Wit
Stukschrijven 2016
- # 342 Laura Mentink
Weg
- # 341 Jibbe Willems
Eyes Wide Shut
- # 340 BOG.
OER.
- # 339 William Shakespeare
Romeo en Julia – bewerking (vertaling Erik Bindervoet)
- # 338 David Markson
Wittgenstein's Mistress (vertaling/bewerking Lieke Marsman)
- # 337 Jeroen van den Berg, Ian Rowlands
Fragments of Journeys Towards the Horizon
- # 336 Erik-Ward Geerlings
Decamerone (boekbewerking)
- # 335 Inez van Dullemen
Het verhaal van Hester
- # 334 Frank Adam
Belgique (vertaling Michel Perquy – FR)
- # 333 Barbara Claes
Akaaremoertoe Bahikoeroe
- # 332 Henrik Ibsen
Een poppenhuis (vertaling Karst Woudstra)
- # 331 Henrik Ibsen
Spoken (vertaling Karst Woudstra)
- # 330 Joan Nederlof
De Freudjes, geen familie
- # 329 Joachim Robbrecht
Crashtest Ibsen: ik zie spoken
- # 328 Robert van Dijk
Drie apen
- # 327 Daniel Sikora
Kormoraan
- # 326 Frank Siera
ONGERIJMD
- # 325 Magne van den Berg
Im Bett meines Vaters (vertaling Eva Pieper DE/NL)
- # 324 Magne van den Berg
Im Bett meines Vaters (vertaling Eva Pieper DE)
- # 323 Casper Vandeputte
Fit to fly
- # 322 Rik van den Bos
Q&A
- # 321 Jibbe Willems
Dijkdrift (libretto)
- # 320 Christophe Aussems & Els Theunis
Vuur
- # 319 Frank Siera
STRANDT
- # 318 Compagnie de Koe
Le Relèvement de l'Occident (vertaling Martine Bom – FR)
- # 318 Compagnie de Koe
Beckett Boulevard

Kijk voor een volledig overzicht op:

www.denieuwetoneelbibliotheek.nl

De Nieuwe Toneelbibliotheek geeft sinds 2009 toneelteksten en vertalingen uit van Vlaamse en Nederlandse hand. De bibliotheek groeit gestaag. De zakboekjes zijn te koop op de website, in boekwinkels, in theaters, bij gezelschappen en uit een boekjesautomaat, maar goedkoper nog via een *abonnement*. Een abonnement is te bestellen op:

www.denieuwetoneelbibliotheek.nl